

Korea

Korea ország a Koreai-félsziget területén, ahol Kidzsa király i. e. 1100 körül alapította az első dinasztiát. Ezt délen Három Han Birodalma váltotta fel i. e. 194-ben. Az állam i. sz. 668-ban jött létre, Silla néven. Koreát külső hatások főleg Kína felől érték. Onnan érkezett a buddhizmus, a konfucianizmus és számos más ismeret. Az ország mai neve a középkori Korjo dinasztia nevét őrzi. Az országban 1392-től egészen a japán annexióig (1910) a Czoszon-dinasztia uralkodott. A japánok annektálták Koreát, majd miután az 1919-es függetlenségi mozgalmat elfojtották, három ideiglenes koreai kormány is létrejött, amelyek egyesülés után 29 évig folytatták működésüket.

A második világháború idején a japánok rendőri diktatúrát vezettek be, és az ország gazdaságát katonai céljaik szolgálatába állították. A szövetséges hatalmak 1943-ban megállapodtak abban, hogy a háború befejezte után helyre kell állítani az ország függetlenségét. 1945-ben az ország északi részét szovjet, a déli részét amerikai csapatok szállták meg, és a 38. szélességi kör mentén felosztották az országot. Az ENSZ felhívására a déli országrészben 1948 májusában nemzetgyűlési választásokat tartottak. 1948. augusztus 15-én Li Szin Man, az ország első elnöke kikiáltotta a Koreai Köztársaságot, szeptember 9-én pedig Kim Ir Szen államelnök kikiáltotta a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságot.

Korea	
668 – 1948	
	
Korea címe	Korea zászlaja
	
Általános adatok	
Fővárosa	Szöul
Terület	219 140 km ²
Népesség	73 000 000
Hivatalos nyelvek	koreai

Korea történelme

Korea őstörténete

- Csulmun-korszak
- Mumun-korszak

Kodzsoszon

- Kodzsoszon (i. e. 2333? – i. e. 194)
- Üman Czoszon (i. e. 194 – i. e. 108)

Három királyság előtti államok

- Pujo (i. e. 2. század – 494)
- Kogurjo (i. e. 37 – 668)
- Okcso (i. e. 2. század – i. sz. 5. század)
- Tongje (i. e. 3. század – i. sz. 5. század)
- Csin (i. e. 3. század – i. e. 2. század)
- Szamhan (i. e. 1. század – i. sz. 4. század)
- Négy Han-kun (i. e. 108 – i. sz. 313)

Három királyság-korszak

- Kogurjo (i. e. 37 – 668)
- Pekcse (i. e. 18 – 660)
- Silla (i. e. 57 – 935)
- Kaja államszövetség (42–562)

Észak-déli államok korszaka

- Egyesített Silla (668–935)
- Palhe (698–926)

Kései három királyság

- Silla (i. e. 57 – 935)
- Hubekcse (892–936)
- Thebong (901–918)

Egységes államok korszaka

- Korjo (918–1392)
- Csoszon (1392–1897)
- Koreai Császárság (1897–1910)

Gyarmati idők

- Japán uralom (1910–45)
- Ideiglenes kormány (1919–48)
- Népköztársaság (1945–46)
- Átmeneti kormányzás (1946–48)

Korea felosztása

- Koreai háború (1950–1953)
- Észak-Korea (1948–)
- Dél-Korea (1948–)

A Koreai Köztársaság, hétköznapi nevén Dél-Korea elnöki köztársaság Kelet-Ázsiában, a Koreai-félsziget déli részén. Egyetlen szárazföldi határa a koreai demilitarizált övezet, amely Észak-Koreával közös. A két Korea 1945. augusztus 15-éig egy államot alkotott. Keleten a Japán-tenger (hivatalos koreai nevén Keleti-tenger), délen a Koreai-szoros és nyugaton a Sárga-tenger határolja. A nagy történelmi múltra visszatekintő Dél-Korea ma a világ egyik vezető gazdasági hatalma, számos nemzetközi szövetség tagja. Fővárosa és legnagyobb városa a tízmillió lakosú Szöul, a világ egyik legnagyobb városa. A fővároson kívül még 9 milliós nagyváros található az országban.

Földrajz

Domborzat

A Japán- és a Sárga-tenger között húzódó Koreai-félsziget déli részén fekvő ország nyugati és déli partvidéke tagolt, a partokat több ezer apró sziget övezi. A félsziget keletről nyugat felé lejt, keleti és középső részén észak-déli irányban húzódó hegységek vannak. Jobbára prekambriumtól származó gránit és gneisz alkotja őket. A keleti oldalon futó Thebek-hegység vízválasztóként is funkcionál. Az északkelet-délnyugat irányban futó Szobek-hegység is jelentős. Az ország legmagasabb csúcsa, az 1950 m magas Halla-hegy a Csedzsü-szigeten emelkedik, mely maga is egy vulkanikus képződmény. A Korea-félsziget stabil, aktív vulkánok nincsenek, a földrengések is ritkák. Történelmi feljegyzések szerint a Halla-hegy még aktív volt a Korjo-korban (918–1392). Dél-Korea és

Japán is magáénak követeli a Tokto-szigetcsoporthat, mely Észak-Kjongszang tartománytól keletre fekszik. A Sárga-tenger melléke dombvidék, illetve síkság.

Vízrajz

Dél-Korea fontosabb folyói a Naktong, mely a leghosszabb, 523 kilométeres; a Han folyó, amely Szöul városát szeli ketté; valamint a Kum. Mindhárom a Thebek-hegységben ered. Az ország folyóinak többsége a Sárga-tengerbe vagy a Kelet-kínai-tengerbe ömlik.

Éghajlat

Korea a mérsékelt éghajlati övben fekszik. Az éghajlat jellege tenger melléki helyzete ellenére meglehetősen kontinentális. A nyarak forróak és párásak, a telek hidegek és szárazak. Különösen a félsziget belsejében levő magas hegyvidékek hidegek télen, a Thebek-hegységben esik a legtöbb hó. A déli part éghajlata már szubtrópusi jellegű, a telek melegebbek, mint az északi részeken, nyáron azonban nincs különbség a hőmérséklet között a két országrészben. A fagymentes napok száma Csedzsun elérheti a 240 napot. Hat az ázsiai monszun, ezért a nyár közepe nagyon csapadékos. A déli partot nyár végén tájfunok sújthatják. Ezek nem csak a viharos széllel okoznak kárt, hanem a vele járó heves eső helyi árvízhez okoz. Tavasszal Kína felől porviharok érik el az országot.

Dél-Korea folyói

Dél-Korea (1971-2000; Szöul) éghajlati jellemzői¹

Hónap	Jan.	Feb.	Már.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szep.	Okt.	Nov.	Dec.
Átlagos max. hőmérséklet (°C)	1,6	4,1	10,2	17,6	22,8	26,9	28,8	29,5	25,6	19,7	11,5	4,2
Átlaghőmérséklet (°C)	-2,5	-0,3	5,2	12,1	17,4	21,9	24,9	25,4	20,8	14,4	6,9	0,2
Átlagos min. hőmérséklet (°C)	-6,1	-4,1	1,1	7,3	12,6	17,8	21,8	22,1	16,7	9,8	2,9	-3,4
Átl. csapadékmennyiség (mm)	22	24	46	77	102	133	328	348	138	49	53	25

Élővilág, természetvédelem

Szöszan tengerpartja

Dél-Korea nagyon sűrűn lakott ország. A magas hegyvidékek miatt csak kb. 30%-át művelik a területnek és itt zsúfolódik a lakosság. A második világháború utáni időszak gyors iparosítása elszennyezte a levegőt és a vizeket. A károk enyhítésére sikeres intézkedéseket hoztak az utóbbi évtizedekben. A legnagyobb gondot környezetvédelmi szempontból a közlekedés okozza, bár a kénkibocsátást sikerült korlátozni.

Dél-Korea minden tartományában van nemzeti park.

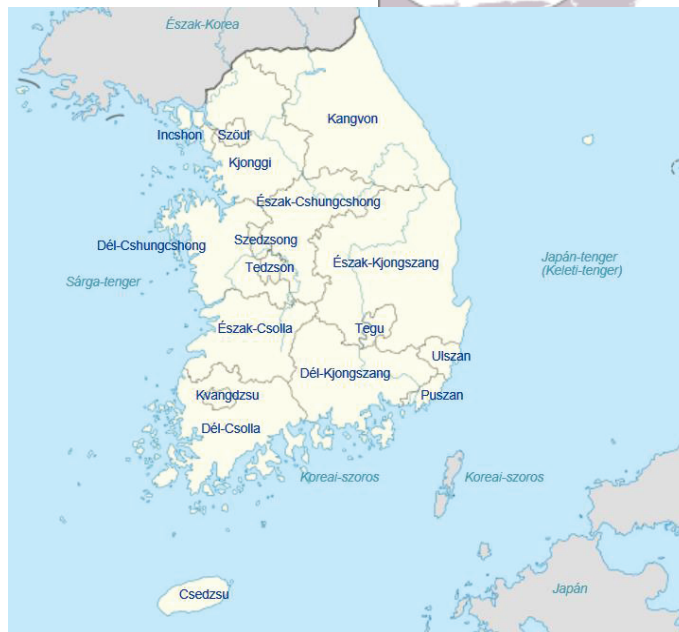
Ezeket a meredek, nehezen járható hegyvidékeken, illetve a nagyon tagolt part apró szigetei között alakították ki. Itt élnek ritka állat- és növényfajok is.

¹ Forrás: Korea Meteorological Administration

Az UNESCO 2007-ben természeti világörökséggé nyilvánította Dél-Korea legnagyobb szigetét, Csedzsu vulkanikus sziget és lávacsövek néven.

Közigazgatási felosztás

Dél-Korea nyolc tartományból (to), egy független közigazgatású tartományból, egy különleges igazgatású, egy független önkormányzatú és hat tartományi jogú városból áll, ezek a legfelsőbb szintek. A kisebb egységek a megyék (kun) és városok (si). A megyék alá tartoznak az upok és a körzetek (mjon), ezeken belül pedig lehetnek falvak (ri); a városok kerületekre (ku) és tongokra oszlanak.

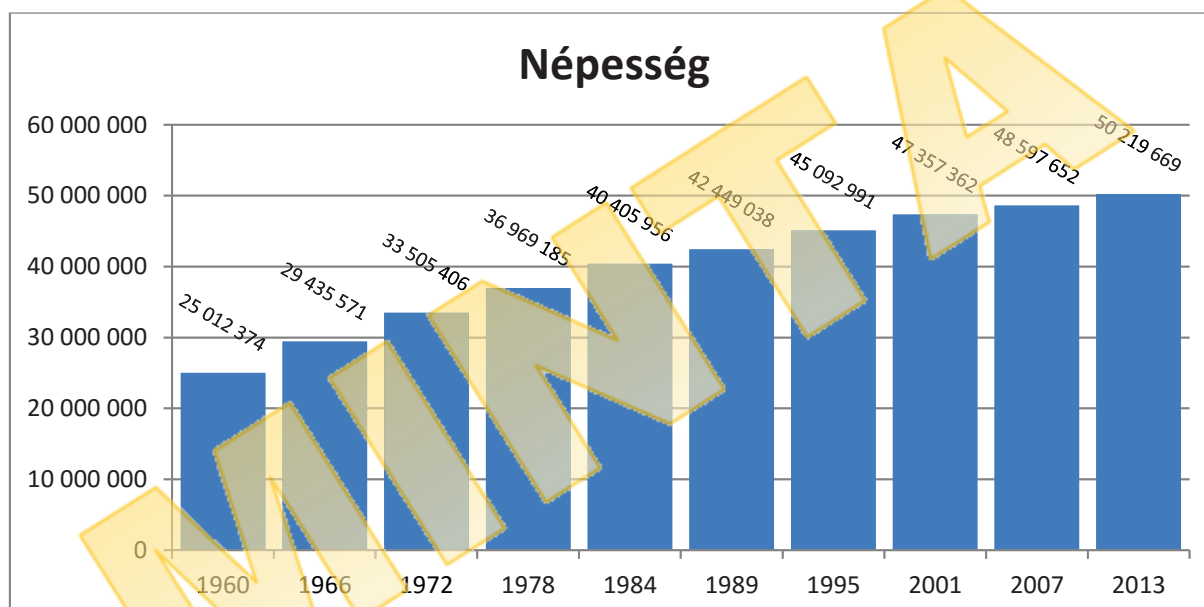
Tartományok:

• Csédzsu (független közigazgatású) • Észak-Csolla • Dél-Csolla • Észak-Cshungcshong • Dél-Cshungcshong	• Kangvon • Kjonggi • Észak-Kjongszang • Dél-Kjongszang

Tartományi jogú városok:

• Incshon • Kwangdzsu • Puszan • Szedzsong (független önkormányzatú)	• Szöul (különleges igazgatású) • Tegu • Tedszon • Ulszan

Népesség

Városi lakosság aránya: 83%

Születéskor várható élettartam: férfiaknál 72 év, nőknél 79 év

Népességnövekedés: 0,66%

Írástudatlanság: 1,9%

A népesség 98%-a koreai, 2%-a tunguz, mongol vagy kínai.

Legnépesebb települések

	#	Város	Közig. egység	Népesség (2013)
 <i>Szöul</i>	1	Szöul	Szöul	10 143 164
	2	Puszan	Puszan	3 526 648
	3	Incshon	Incshon	2 882 047
	4	Tegu	Tegu	2 501 823
 <i>Puszan</i>	5	Tedzson	Tedzson	1 533 497
	6	Kvangdzsu	Kvangdzsu	1 473 529
	7	Ulszan	Ulszan	1 157 199
 <i>Incshon</i>	8	Szuwon	Kjonggi	1 151 619
	9	Cshangvon	Dél-Kjongszang	1 082 896
	10	Kojang	Kjonggi	1 008 013

Nyelv

Az országban a hivatalos nyelv a koreai.

A koreai ábécé

A hangul a koreai nyelv ábécéje, amelynek kialakítását hagyományosan Nagy Szedzsong királynak tulajdonítják az 1440-es években. Az egyik leginkább tudományosnak tartott, jelenleg is használatban lévő ábécé a világon. A nyelvet korábban handzsával, azaz a koreai nyelvre adaptált kínai írásjegyekkel írták. Bár Szedzsong hivatalossá tette a hangult, a konfucianizmus és a kínai kultúra befolyása miatt egészen 1945-ig nem nagyon használták. A hangul összesen 24 gyökből (betűből) áll, 10 magánhangzóból és 14 mássalhangzóból. A gyökök a latin írással ellentétben nem feltétlenül egymást követik, hanem egységekbe rendeződnek. Egy egység egy szótagot jelöl.

Vallás

A lakosság 47%-a nem vallásos, 23%-a buddhista, 18%-a protestáns, 11%-a katolikus és kb. 1%-a az egyéb vallású.